

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

ПІДСИСТЕМА ІНТЕГРОВАНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІАГНОСТИКИ В УПРАВЛІННІ ЦІЛЕСПРЯМОВАНИМИ СИСТЕМНИМИ ПЛАНАМИ

INTEGRATED ECONOMIC SUBSYSTEM DIAGNOSTICS IN SYSTEM OF STRATEGIC MANAGEMENT TARGETED COMPREHENSIVE PLAN

У даній науковій статті висвітлені властивості першорядної ваги проблемно-орієнтованої діагностики. Обґрунтовано, виходячи із можливості складання різних програм, результати, отримані в процесі поточної діагностики, можуть бути використані при проведенні порівняльної діагностики. Доведено, на основі узагальнення економіко-аналітичних матеріалів розробляються заходи відносно підвищення ефективності цільових комплексних програм та вдосконалення методів управління ними. Серед розвідок актуальністю відрізняється питання пов'язане із метою використання діагностики в ситуаційному управлінні.

В даній науковій статті освещены свойства первостепенной важности проблемно-ориентированной диагностики. Обосновано, исходя из возможности составления различных программ, результаты, полученные в процессе текущей диагностики, могут быть использованы при проведении сравнительной диагностики. Доказано, на основе обобщения экономико-аналитических материалов разрабатываются мероприятия в

отношении повышения экономической эффективности целевых программ и совершенствования методов управления ими. Среди исследований актуальностью отличается вопрос, связанный с использованием экономической диагностики в ситуационном управлении.

This article highlights the scientific properties of paramount importance subsystem problem-oriented economic diagnostics in the functional development of the system of strategic management of the activities of industrial enterprises and scientific-production associations. Justified based on the possibility of drawing up the various programs, the results obtained in the course of the current diagnostic can be used in carrying out comparative diagnosis. It is proved on the basis of summarizing the economic and analytical materials developed activities with regard to increasing the cost-effectiveness of targeted programs and improve their management techniques. Among the studies in this direction actuality different question related to the use of functional diagnostics developed systems of strategic management activities of industrial enterprises and scientific-production associations in the situational management and others.

Ключові слова: інтегрована економічна діагностика, комплексний, підсистема, програма, система стратегічного управління і цілеспрямований

Ключевые слова: интегрированная экономическая диагностика, комплексный, план, система стратегического управления, функция, целевой

Keywords: the integrated economic diagnosis of, complex, subsystem, problem-oriented, program, of strategic management of system that, a purposeful

ВСТУП

Важлива роль у вдосконаленні виробничого-господарського механізму в сучасних умовах постіндустріальної економічної системи відводиться розширенню сфери застосування програмно-цільових методів управління, покликаних підняти на якісно новий рівень змістовну складову планування орієнтованого на інновації (науково-технічний розвиток) виробництва. Програмно-цільовий метод виходить із системного підходу до вироблення управлінських рішень та у загальному випадку передбачає взаємопов'язане врахування в ході формування планів і управління їх виконанням всіх основних елементів методу та факторів (чинників) впливу виробничого-господарського процесу. Органічно включаючись в систему управління, програмно-цільовий метод істотно підсилює її орієнтацію на стратегічно важливі перспективи розвитку виробничого-господарського комплексу країни.

Програма як основний елемент програмно-цільового методу, витікаючи із мети, в той же час представляє собою більш ширше поняття, ніж мета. «Програма, цільова комплексна – система пов'язаних між собою за змістом, термінами, ресурсами і місцем проведення заходів, дій, спрямованих на досягнення єдиної мети, вирішення загальної проблеми. У комплексній програмі представлені цілі програми, шляхи та засоби вирішення програмної проблеми» [1, с. 361]. Залежно від змісту, тривалості і характеру організації робіт цільові програми можна поділити на такі основні типи: за змістом – науково-технічні, соціально-економічні, виробничо-економічні, екологічні, організаційно-господарські ін.; по територіальному поширенню – регіональні, міжгалузеві, галузеві та інші; за тривалістю – довгострокові (тривалістю понад 5 років) і середньострокові (тривалістю 5 років і менше); за характером організації роботи різних виконавців – координаційні, інтеграційні та таке ін.

Цільові програми розробляються і здійснюються

на різних рівнях управління виробництвом. Так, за останні роки на загальнодержавному рівні здійснювалося безліч комплексних науково-технічних програм, спрямованих на заощадження чорних металів, палива, електроенергії, економію праці тощо. Велика кількість цільових програм виконується в галузях й безпосередньо у науково-виробничих об'єднаннях та на промислових підприємствах. Виступаючи складовою частиною перспективних і поточних планів економічного та соціального розвитку колективів промислових підприємств, цільові програми являють собою засіб вирішення найбільш важливих проблем, що стоять перед цими ланками процесу виробництва. Такими проблемами виступають: впровадження нової техніки і прогресивної технології, механізація, автоматизація та інтелектуалізація виробництва, підвищення якісних характеристик і технічних параметрів готової продукції, скорочення ручної праці, посилення режиму економії матеріальних та паливно-енергетичних ресурсів, поліпшення умов і охорони праці та багато іншого. Крім того, підприємства активно беруть участь у реалізації програм більш високого рівня системи управління (галузевих, регіональних та інших).

Оскільки з точки зору методології управління кожен цільову програму правомірно розглядати не тільки як одну із основних форм реалізації функції планування, але і як об'єкт управління, виникає необхідність створення спеціальної системи економіко-аналітичних засобів, орієнтованих на змістовне дослідження ефективності вирішення проблем, які охоплюються тими чи іншими програмами. Практика галузей національної економіки країни показує, такою системою економіко-аналітичних засобів слугує проблемно-орієнтована економічна діагностика. Хоча даний вид діагностики представляється нам поки таким, що ще не сформувався остаточно у теоретико-методологічному відношенні, вже накопичено певний досвід її практичного застосування, а також є окремі узагальнення теоретичного характеру, які розкривають принципові особливості підсистеми проблемно-орієнтованої діагностики у дослідженнях таких вчених-економістів, як К.С. Авдєєва [2], І.М. Андрєєва [3], С.І. Баженов [4], К.А. Гулін [5], О.В. Кіров [6], Н.О. Кулагіна [7], О.О. Пешкова [8], К.В. Рожкова [9], Г.М. Харисова [10], С.О. Хмельов [11], Д.В. Чумачков [12], А.В. Швецов [13] і багатьох ін.

МЕТА РОБОТИ полягає у висвітленні властивостей першорядної ваги підсистеми проблемно-орієнтованої економічної діагностики у функціонально розвинутих системах стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань, ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою статті виступає діалектичний метод та основні положення теорії діагностики і управління. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при

дослідженні методик діагностики, системи управління, цільових комплексних програм); *економіко-статистичний, розрахунково-конструктивний, порівняльний* (при аналізі і оцінці стану діагностики, системи управління); *групування* (з метою: наведення формулювання програми; розкриття принципових особливостей проблемно-орієнтованої діагностики); *графічний* (при побудові блок-схеми діагностики цільової неподільної програми на стадії завершення її реалізації).

РЕЗУЛЬТАТИ

На різних рівнях управління виробництвом за допомогою проблемно-орієнтованої (управлінської) діагностики забезпечується: оцінка актуальності розв'язуваної цільової комплексної проблеми й ступеня впливу її на показники виробничо-господарської діяльності в базовому періоді та в перспективі; оцінка ступеня новизни наукових, технічних і організаційних рішень, які передбачаються цільовою комплексною програмою; оцінка ступеня орієнтації заходів на досягнення кінцевих цілей, які передбачаються цільовою комплексною програмою; оцінка оптимальності взаємозв'язків заходів з погляду досягнення проміжних та кінцевих (генеральних) цілей програми, які передбачаються цільовою комплексною програмою; оцінка забезпеченості цільової комплексної програми ресурсами, оптимальності їх розподілу за окремими стадіями виконання програми і ефективності їх використання та загальна оцінка економічної ефективності (якості) програми.

В умовах програмно-цільового управління діагностика виконується, по-перше, на стадії розробки програми, по-друге, на стадії її повсякденного виконання і, по-третє, по завершенні її реалізації. Кожній із цих стадій властивий не тільки свій перелік робіт із діагностики, але й склад використовуваних економіко-аналітичних засобів. На стадії розробки програми, насамперед, проводиться діагностика цілей та критеріїв оцінки економічної ефективності (якості) вирішення проблем. Встановлюються, зокрема, існування проблеми і її новизна; виробничо-господарська необхідність у вирішенні означеної проблематики у визначені терміни; наявність суміжних проблем, що вимагають попереднього вирішення; повнота та достовірність наявної із проблеми інформації; наявність відомств, підприємств (об'єднань) і організацій, зацікавлених або таких, що беруть участь у вирішенні проблеми; наявність необхідного для вирішення проблеми науково-технічного та виробничо-господарського потенціалу; способи вирішення проблеми; можливість кількісного визначення кінцевих цілей і критеріїв оцінки економічної ефективності, а також результати, які досягаються при різних варіантах вирішення проблеми. Діагностика, як правило, виконується на основі залучення та узагальнення експертної інформації. До складу експертів включаються не тільки відповідальні фахівці, але й представники політичних і громадських організацій. Думка експертів з'ясується шляхом анкетування. Зміст анкети розробляється групою проведення експертизи.

При великому числі експертів окремим змістовним положенням анкети доцільно присвоювати коди для подальшої машинної електронної цифрової обробки отриманих даних. Генеральна мета економіко-аналітичної обробки експертної інформації – проектування функціональної структури цільової комплексної програми, визначення найбільш прийнятних організаційних форм, засобів і способів її реалізації, ін.

Відображення елементів методу функціонально розвинутої структури цільової комплексної програми має бути підпорядковане діалектиці взаємовідношення «причина – наслідок». Згідно із означеним відношенням проводяться парні порівняння функціональних елементів цільової комплексної програми та один елемент представляється як причина, інший – як наслідок або елементи можуть бути непорівнянні тощо. Графічно функціонально розвинута структура цілеспрямованої комплексної програми (плану) відображається у вигляді зв'язного орієнтованого графа без контурів.

Особлива увага на стадії розробки програми приділяється оцінці якості її розробки. Оцінка якості ґрунтується на діагностиці функціональної і виконавчої структур програми та включає вивчення наступних питань: відповідності цілей програми основної галузі виробничої ланки (наприклад, для підприємств основна мета може полягати в забезпеченні найбільшого випуску продукції при встановлених ресурсних обмеженнях або економія виробничих ресурсів при забезпеченні планового завдання із випуску продукції); цільового характеру програми, який проявляється у фіксації кінцевих цілей програми через систему показників, і ступеня орієнтації всіх вхідних в програму заходів та завдань,

а також спрямованих ресурсів на повне вирішення проблеми до завданого терміну; ступеня комплексності програми на основі вивчення повноти і взаємозв'язку заходів, завдань та відповідних ресурсів, що передбачаються на період реалізації програми; збалансованості і оптимальності програми, що передбачає досягнення кінцевої мети головних та допоміжних напрямків роботи, основних (що дозволяють отримати програмну продукцію) і таких, що забезпечують заходів, а також встановлення оптимальності критеріїв використання обмежених ресурсів з різних напрямків роботи та заходів. Досвід свідчить, що на етапі розробки програми переважає використання прийомів і методів, властивих, так званим, функціонально-вартісної й порівняльної діагностикам.

На етапі повсякденного виконання програми для організації ефективного контролю за її виконанням використовуються засоби головним чином оперативної діагностики ходу робіт за програмою. Початковою інформаційною базою для здійснення такої діагностики виступають мережеві графіки на виконання робіт за програмою та її внутрішнім підпрограмам, акти приймання-передачі (здачі) на виконання окремих етапів робіт, первинна документація, що відображає витрати ресурсів. Дієвий контроль, як показує сучасна передова практика, забезпечується у тих випадках, коли в документацію, пов'язану із виконанням програми, вводяться спеціальні коди, що ідентифікують програму за усіма економіко-аналітичними розрізами й ін.

По завершенні реалізації цілеспрямованої єдиної програми проводиться справжня (ретроспективна) інтегрована економічна діагностика (рис.1) тощо.

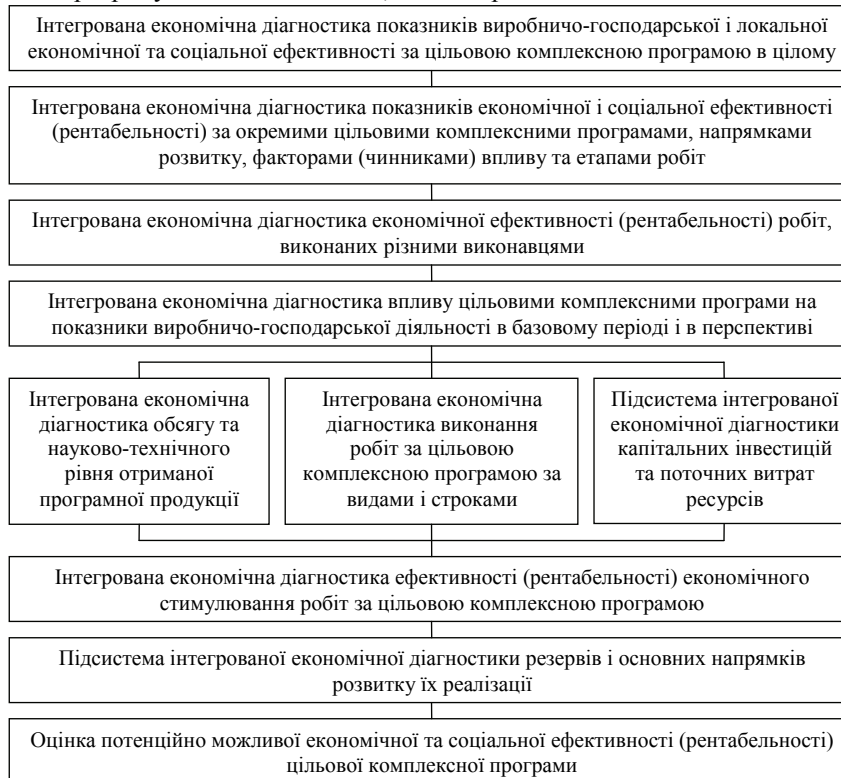


Рис. 1. Граф-блок-схема функції інтегрованої економічної діагностики цільової комплексної програми на стадії завершення її реалізації

ВИСНОВКИ

Виходячи з можливості складання різних програм, результати, отримані в процесі поточної діагностики, можуть бути використані при проведенні порівняльної діагностики. На основі узагальнення економіко-аналітичних матеріалів розробляються заходи щодо підвищення ефективності цільових комплексних програм і вдосконалення методів управління ними. Серед перспектив подальших розвідок у даному напрямку особливою актуальністю, на наш погляд, відрізняється питання пов'язане з використанням діагностики функціонально розвинутих систем стратегічного управління діяльністю промислових підприємств, виробничих об'єднань в ситуаційному управлінні.

Список використаних джерел

1. Большой бухгалтерский словарь / Под редакцией А.Н. Азрилияна. – Москва: «Институт новой экономики», 1999. – 574 с.; ISBN 5–89378–003–5.
2. Авдеева, Е.С. Развитие стратегической культуры в системе инструментов стратегического управления промышленным предприятием: автореф. дис. ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Екатерина Сергеевна Авдеева; [Место защиты: Саратов. гос. соц.-эконом. ун-т].- Саратов, 2012. - 51с.
3. Андреева, И.Н. Управление кадрами: руководство для персонала и топ-менеджмента / Ирина Николаевна Андреева.-СПб: БХВ-Петербург, 2012. - 415, [1] с.: илл., табл.; 21см. - (Фактор роста); ISBN 978-5-9775-0775-2.
4. Баженов, С.И. Концептуальные подходы к формированию жилищно-социального кластера региона: автореферат диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Сергей Иванович Баженов; [Место защиты: Челябин. гос. ун-т].- Челябинск, 2012.- 40с.
5. Гулин, К.А. Теория и методология управления процессом социально-экономической модернизации регионов: диссер. ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Константин Анатольевич Гулин; [Место защиты: Ин-т проблем региональной экономики РАН]. - Санкт-Петербург, 2012. - 403с.: ил.
6. Киров, А.В. Управление финансовой устойчивостью фирмы в контексте ресурсно-факторного подхода: диссер. ... доктора экономических наук: 08.00.10 / Александр Владимирович Киров; [Место защиты: Волгоградский государственный университет]. - Волгоград, 2012. - 376 с.: ил.
7. Кулагина, Н.А. Теория и методология экономической безопасности агропромышленного комплекса: диссер. ... д.э.н.: 08.00.05 / Н.А. Кулагина; [Место защиты: Моск. академ. экономики и права].- Москва, 2012.- 557с.: ил.
8. Пешкова, А.А. Формирование и реализация финансовой стратегии устойчивого развития предприятия: теория, методология, практика: диссер. ... д.э.н.: 08.00.10 / Александра Александровна Пешкова; [Место защиты: Северо-Кавказский гос. технический универ-т].- Ставрополь, 2012.- 385с.: ил.
9. Рожкова, Е.В. Формирование инновационно-ориентированного подхода к развитию сферы услуг: теория и прикладные аспекты в здравоохранении: дис. ... д.э.н.: 08.00.05 / Екатерина Владимировна Рожкова; [Место защиты: ГОУВПО «Ульян. гос. ун-т»].- Ульяновск, 2012.- 357с.: 2бил.
10. Харисова, Г.М. Трансформация регионального экономического пространства на основе развития инфраструктурного комплекса: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05 / Гузьяль Мансуровна Харисова; [Место защиты: Академия управления «ТИСБИ»].- Казань, 2012. - 323 с.: ил.
11. Хмельов, С.А. Методология и организация комплексной учётно-информационной системы обеспечения экономической безопасности предприятия: диссертация ... д.э.н.: 08.00.05, 08.00.12 / Сергей Александрович Хмельов; [Место защиты: Москов. ун-т МВД РФ]. - Москва, 2012. - 441 с.: ил.
12. Чумачков, Д.В. Укрепление экономической безопасности рынка собственности на основе реализации потенциала государственно-частного партнерства: дисс. ... д.э.н.: 08.00.05 / Дмитрий Васильевич Чумачков; [Место защиты: ГОУВПО «Ставропольский гос. ун-т»].-Ставрополь, 2012.-305 с.: ил.
13. Швецов, А.В. Методология формирования устойчивой бюджетно-налоговой политики на основе анализа цикличности развития регионов: дисс. ... д.э.н.: 08.00.10 / Андрей Владимирович Швецов; [Место защиты: Марийский государ. технический университет]. - Йошкар-Ола, 2012.-413с.: ил.